

บทที่ 5

วิธีการอ่านเชิงวิเคราะห์วิจารณ์

ตามที่กระบวนการอ่านประกอบด้วยองค์ประกอบ 3 ระดับ คือ

1. การแปลข้อความที่อ่าน

2. การเข้าใจเนื้อความที่อ่าน ซึ่งมี 2 ระดับ ได้แก่

2.1 การเข้าใจความหมายตรงตามคำ ข้อความ และประโยคที่ผู้เขียนเสนอไว้

2.2 การเข้าใจความหมายจากการตีความและหาข้อสรุปในประเด็นที่ผู้เขียน

ไม่ได้กล่าวไว้โดยตรงหรือชัดเจน

3. การประเมินเนื้อหาที่อ่าน แสดงออกถึงการเห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วย เชื่อถือหรือไม่เชื่อถือข้อมูลที่ผู้เขียนเสนอไว้ โดยมีเหตุผล หลักฐาน หรือประสบการณ์ของผู้อ่านประกอบการตัดสินใจ

การอ่านเชิงวิเคราะห์วิจารณ์จึงเป็นกระบวนการขั้นสูงสุดของการอ่านและเป็นเป้าหมายสูงสุดของการอ่าน ผู้อ่านเชิงวิเคราะห์วิจารณ์ต้องสามารถแสดงความคิดเห็นต่อเนื้อหาที่อ่านในลักษณะของการประเมินหรือตัดสินใจว่าเนื้อหาที่อ่านเป็นเหตุเป็นผลหรือไม่ สามารถเข้าถึงเจตนารมณ์ของผู้เขียนและเทคนิคที่ผู้เขียนใช้ในการแสดงเจตนารมณ์นั้นหรือไม่ ผู้อ่านเชิงวิเคราะห์วิจารณ์ต้องฝึกให้มีความเชี่ยวชาญในการรับรู้และใช้จินตนาการ และฝึกการให้เหตุผล รวมทั้งมีความเข้าใจในกระบวนการอ่านเชิงวิเคราะห์วิจารณ์

กระบวนการของการอ่านเชิงวิเคราะห์วิจารณ์

การอ่านเชิงวิเคราะห์วิจารณ์สามารถดำเนินการได้เป็น 3 ขั้นตอน

ขั้นที่ 1 แยกแยะข้อเท็จจริง ความคิดเห็น และข้อสรุปของผู้เขียน

ขั้นที่ 2 พิจารณาว่า ผู้เขียนเสนอข้อเท็จจริงและความคิดเห็นต่าง ๆ อย่างไร

พิจารณาการใช้คำ ชนิดของประเด็นหรือข้อเสนอ ประเภทของพยานหลักฐานที่อ้างอิง ตลอดจนพิจารณาว่า ผู้เขียนใช้วิธีการจูงใจให้ผู้อ่านเห็นด้วยกับข้อคิดเห็นและข้อสรุปของผู้เขียนอย่างไร

ขั้นที่ 3 ประเมินเนื้อเรื่องเพื่อค้นหาว่า ข้อสรุปโดยทั่วไปเชื่อถือได้หรือไม่ตาม หลักฐานที่ผู้เขียนเสนอในการประเมินความถูกต้องและความสอดคล้องของข้อเสนอ และข้อสรุปของผู้เขียนนี้ ผู้อ่านอาจจะถามคำถาม เช่น

- คำกล่าวนี้จริงหรือไม่
- ผู้เขียนยุติธรรมไหม มีการลำเอียงหรือเปล่า
- ผู้เขียนเชี่ยวชาญหรือมีความรู้ในเรื่องที่เขียนจริงหรือไม่
- ระยะเวลาที่เขียนผ่านมานานเกินไปหรือเปล่า ข้อค้นพบยังคงใหม่อยู่หรือไม่
- จุดมุ่งหมายและเจตนาของผู้อ่านคืออะไร
- เขียนได้ตรงกับจุดมุ่งหมายเพียงไร
- ทักษะของผู้เขียนปราศจากอคติจริงไหม

ผู้อ่านเชิงวิเคราะห์วิจารณ์ที่ดีจะประสบความสำเร็จทั้ง 3 ขั้นตอนนี้ได้ทันทีที่อ่าน ครั้งแรก แม้ว่าจะต้องอ่านอย่างช้า ๆ หยุดคิด และตรวจสอบข้อเท็จจริงก็ตาม แต่ สำหรับผู้อ่านที่เพิ่งเริ่มเรียนรู้ที่จะอ่านเชิงวิเคราะห์วิจารณ์ ควรจะอ่านเนื้อเรื่อง 3 ครั้ง แต่ละครั้งดำเนินการตามขั้นตอนทั้ง 3 ขั้น และพยายามตั้งใจแสดงการตอบสนองต่อ เรื่องที่อ่านทั้งหมด ขณะที่อ่านเชิงวิเคราะห์วิจารณ์นั้นผู้อ่านต้องอ่านด้วยความคิดสงสัย และตั้งคำถามเกี่ยวกับเรื่องที่อ่านเป็นระยะ ๆ

การอ่านเชิงวิเคราะห์จะประสบผลสำเร็จได้ด้วยการฝึกฝน และการอ่านเชิง วิเคราะห์นั้น ไม่เพียงแต่ทำให้ผู้อ่านได้รับความรู้เท่านั้น ยังช่วยให้ผู้อ่านมีเกราะป้องกัน อย่างแข็งแรงต่อความอคติ ความไม่ถูกต้องและการโฆษณาชวนเชื่อในงานเขียนต่าง ๆ ดังนั้น การเรียนรู้และฝึกฝนวิธีการอ่านเชิงวิเคราะห์วิจารณ์ที่ถูกต้องจึงมีความสำคัญ

วิธีการอ่านเชิงวิเคราะห์วิจารณ์

ในการอ่านเชิงวิเคราะห์วิจารณ์ ผู้อ่านต้องอาศัยวิธีการอ่านเพื่อศึกษาข้อมูลหรือ ค้นคว้าเป็นเบื้องต้นก่อน คือ การจับประเด็นข้อเท็จจริง ความคิด และข้อคิดเห็นของ

ผู้เขียนทั้งใจความหลักและใจความที่สนับสนุนใจความหลัก ตลอดจนการทำความเข้าใจเนื้อเรื่องและข้อสรุป หลังจากนั้นจึงใช้วิธีการที่นำไปสู่การอ่านเชิงวิเคราะห์วิจารณ์ ได้แก่

- การตีความจากคำที่มีความหมายโดยนัย
- การจับใจความที่แสดงเป็นนัย
- การแยกแยะข้อเท็จจริงและความคิดเห็น
- การวิเคราะห์
- การประเมิน
- การให้เหตุผล

1. การตีความจากคำที่มีความหมายโดยนัย (connotation)

คำในภาษาต่าง ๆ จะมีความหมาย 2 ประเภทใหญ่ คือ ความหมายตรงตามคำ (denotation) ได้แก่ ความหมายตามพจนานุกรม และความหมายโดยนัย (connotation) ได้แก่ ความหมายที่เกินออกไปจากความหมายตรงตามคำ ซึ่งอาจได้มาจากประวัติความเป็นมาของคำ ความสัมพันธ์ของคำกับสิ่งใดสิ่งหนึ่ง หรือ สภาพแวดล้อมที่คำนี้เคยถูกนำไปใช้ การใช้คำในความหมายโดยนัยนี้ทำให้ผู้เขียนสามารถใช้คำน้อยลงแต่ได้ความหมายเพิ่มขึ้น เช่น

เธอเป็นความหาวิทยาลัย ความสวยและความสดใสของเธอเปรียบเสมือนดาวที่กำลังส่องแสง

“ดาว” ในประโยคแรกมีความหมายเทียบเคียง หมายถึง คนที่ได้รับเลือกว่าเป็นคนสวยที่สุด

“ดาว” ในประโยคที่สองมีความหมายตรงตามตัว คือ ดวงดาวบนท้องฟ้า

คำที่มีได้ทั้งความหมายตรงตามคำและความหมายโดยนัยนั้นมักจะเป็นคำประเภทคำนาม คำกริยา และคำคุณศัพท์ แต่คำประเภทคำบุพบท หรือคำสันธานจะไม่มี ความหมายโดยนัยเพราะคำนาม คำกริยา และคำคุณศัพท์เป็นคำที่ให้ ความหมาย ส่วนคำบุพบทและคำสันธานจะแสดงความสัมพันธ์ระหว่างความหมาย แต่ก็ไม่ได้หมายความว่า คำนาม คำกริยา และคำคุณศัพท์ทุกคำจะมีทั้งความหมายตรงตามคำและความหมายโดยนัยทั้งสองอย่างเสมอไป บางคำจะมีเฉพาะความหมายตรงตามคำเท่านั้น

สิ่งที่จำเป็นอีกอย่างหนึ่งในการตีความจากคำก็คือ ความหมายโดยนัยของคำมักจะให้ความรู้สึกทางอารมณ์ด้วย เช่น คำว่า “บ้าน” กับคำว่า “ที่อยู่อาศัย” มีความหมายตรงตามคำเหมือนกัน แต่ “บ้าน” จะมีความหมายเพียงอย่างเดียวที่ให้ความรู้สึกทางอารมณ์ด้วย ได้แก่ ความรู้สึกอบอุ่น ความสัมพันธ์ทางใจระหว่างพี่น้อง ความรัก ความสบาย ความเป็นส่วนตัว และความมั่นคง สำหรับผู้ที่มีประสบการณ์ที่ดีต่อ “บ้าน” ในทางตรงกันข้าม ผู้ที่มีประสบการณ์ที่ไม่ดีต่อ “บ้าน” จะมีความรู้สึกทางอารมณ์ในด้านลบ เช่น ความสับสน การทะเลาะเบาะแว้ง การทำร้ายกัน หรือความทุกข์ยาก เป็นต้น

ถ้าผู้อ่านตีความจากคำที่มีความหมายโดยนัยได้ นอกเหนือจากรู้ความหมายตรงตามคำแล้ว ผู้อ่านจะไม่เพียงเข้าใจว่า ผู้เขียนให้ความหมายอะไรเท่านั้น แต่จะสามารถจับประเด็นได้ว่า ผู้เขียนได้แนะนำอะไรไว้บ้างภายใต้ความหมายเหล่านั้น

2. การจับใจความที่แสดงเป็นนัย (making inference)

การจับใจความที่ผู้เขียนแสดงชัดเจนเป็นนัย หมายถึง การจับใจความที่ผู้เขียนไม่ได้แสดงไว้ตรง ๆ ในเนื้อหา อาศัยใจความที่ผู้เขียนแสดงไว้ชัดเจนเป็นตัวนำไปสู่ใจความที่ลึกลงไป เปรียบเสมือนการเดาอย่างมีหลักการ การที่จะจับใจความที่แสดงเป็นนัยได้ผู้อ่านจะต้องเข้าถึงความคิดเห็นที่อิงข้อเท็จจริงหรือความคิดเห็นที่ผ่านกระบวนการให้เหตุผล ข้อเท็จจริงบางอย่างมีการกล่าวถึงไว้อย่างตรงไปตรงมา ในขณะที่ข้อเท็จจริงบางอย่างไม่ได้กล่าวอย่างตรงไปตรงมา ผู้อ่านจะต้องนำข้อเท็จจริงและข้อมูลทั้งหมดมารวมกันแล้วพิจารณาโดยใช้เหตุผล จะทำให้ผู้อ่านเข้าถึงความคิดเห็นของผู้เขียนได้ สามารถระบุนความตั้งใจของผู้เขียน และสามารถบอกได้ว่า ผู้เขียนใช้เทคนิคอะไรในการเขียนแสดงความตั้งใจนั้น

การจับใจความที่แสดงเป็นนัยสามารถทำได้หลายวิธีคือ

2.1 การหาเงื่อนปม (clues) ที่ช่วยในการจับใจความ เงื่อนปมเหล่านี้อาจจะเป็นคำหรือข้อความที่สื่อไปสู่ความหมายที่ลึกลงไป เช่น

ทันทีที่โศกณมาถึง ห้องเรียนจะหายเงียบเหงาทันที

เงื่อนไขของข้อความนี้แสดงความหมายเป็นนัยว่า โสภณเป็นคนสนุกสนานร่าเริง และทำให้เพื่อนในห้องสนุกสนานไปด้วย

2.2 การคาดคะเนเหตุการณ์ (inference of what may happen) ผู้อ่านอาจจะคาดคะเนเหตุการณ์ได้ตั้งแต่เริ่มต้นย่อหน้าคือ ตั้งแต่ประโยคแรกของย่อหน้าซึ่งเป็นประโยคใจความหลัก หรือถ้าข้อความที่อ่านเป็นเรื่องราว ผู้อ่านอาจจะคาดคะเนสถานการณ์ได้ตั้งแต่ย่อหน้าแรก หรือในสองย่อหน้าแรก เช่น ข้อความในย่อหน้าหนึ่งขึ้นต้นว่า

การที่จัดกาณพันธ์ให้อยู่ห้องครูนวลปรางตั้งแต่ ป.3 โดยเป็นที่รู้กันว่า ครูนวลปรางเป็นครูที่ชอบทวาคนักเรียนเวลาตอบศึค และปากว่ามือถึงนั้น มีผลต่อการพัฒนาทางพฤติกรรมของกาณพันธ์อย่างมาก

จากประโยคแรกของเรื่องที่จะอ่านนี้ ผู้อ่านสามารถคาดคะเนได้ว่า พฤติกรรมของกาณพันธ์ต้องเป็นไปในทางลบแน่นอน

2.3 การนำข้อเท็จจริงมารวมกัน (putting facts together) ข้อเท็จจริงจากเรื่องจะมีหลายประเด็นถ้าผู้อ่านนำมารวมกันและผสมผสานกับข้อเท็จจริงที่ผู้อ่านมีประสบการณ์อยู่ จะช่วยให้ผู้อ่านจับใจความที่แสดงเป็นนัยที่สำคัญ ๆ ได้หลายประเด็นเช่นกัน ตัวอย่างเช่น ในข้อความต่อไปนี้

วิชาเพศศึคษาที่จัดไว้ในหลักสูตรจะช่วยให้เจตคติเดิม ๆ ที่มีต่อผู้หญิงเปลี่ยนไป อีกทั้งเป็นโอกาสสำหรับโรงเรียนมัธยมที่จะสอนเด็กผู้หญิงให้มีความรู้เพศศึคษา และในขณะที่เดียวกันก็จะทำให้พวกเราเข้าใจบทบาทของเราเองดีขึ้น

เมื่ออ่านข้อความนี้แล้ว ผู้อ่านได้ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับผู้เขียนว่า ผู้เขียนเป็นผู้ชาย จากข้อความที่พูดถึงผู้หญิงมาตั้งแต่ต้น แล้วมาจบท้ายด้วย “พวกเรา” และ “เรา” ซึ่งเป็นคนละพวกกับผู้หญิง นอกจากนี้ ผู้อ่านจะรู้ว่าผู้เขียนเห็นด้วยกับการจัดวิชาเพศศึคษาในหลักสูตรและผู้เขียนได้แสดงเป็นนัยเกี่ยวกับเนื้อหาในวิชาเพศศึคษาว่าเป็นการให้ความรู้ที่ถูกต้องในเรื่องเกี่ยวกับเพศชายและเพศหญิง รวมถึงบทบาทที่แตกต่างกันระหว่างเพศชายและเพศหญิง

2.4 การทำนาย (prediction) ผู้เขียนจะเล่าความคิดหรือเหตุการณ์ และคาดหวังว่า ผู้อ่านจะใช้ข้อเท็จจริงที่เสนอไว้ให้พร้อมทั้งเหตุการณ์ที่เรียงตามลำดับเวลาเพื่อทำนายการกระทำในอนาคต เมื่อผู้อ่านรู้ข้อเท็จจริง และติดตามความคิดของผู้เขียน

เป็นลำดับจะช่วยให้สามารถทำนายการกระทำในอนาคตโดยอาศัยพื้นฐานที่เป็นเหตุเป็นผลจากเรื่องที่ผ่านมา เช่น

นางสมจิตเล่าว่า รู้จักกับนายสุใจและนายนิพนธ์ที่ทำงานอยู่ในร้านข้างบ้าน ทั้งสองคนเคยบอกว่า มีอาการคันตามตัว ต่อมารู้สึกมีไข้ เจ็บคอจนกลืนข้าวไม่ลง หายใจติดขัด กระจายน้ำ และก่อนที่ทั้งสองคนจะเข้าโรงพยาบาล มือของทั้งสองคนเริ่มเฝ� ต่อมาอีก 1 วัน มีตำราวจและคณะค้นหามาสำรวจร้านข้างบ้าน ค้นหาจนพบวัตถุเป็นแท่งเหล็กทรงกลมซึ่งคณะค้นหาพุดกันว่าเป็นโคบอลต์ นางสมจิตจึงเข้าใจว่า เกิดอะไรขึ้นกับนายสุใจและนายนิพนธ์ และอาจจะเกิดขึ้นกับคนอื่นอีกก็ได้

จากข้อความนี้ผู้อ่านสามารถทำนายได้ว่า นายสุใจและนายนิพนธ์ได้รับสารกัมมันตภาพรังสีจึงมีอาการเช่นนั้น และเป็นอาการที่หนัก ตำรวจคงได้รับแจ้งจากโรงพยาบาลจึงนำคณะผู้เชี่ยวชาญด้านสารกัมมันตภาพรังสีมาค้นหาแหล่งที่มาและคงต้องหาตัวผู้นำมาทิ้งไว้โดยไม่ถูกต้องต่อไปด้วย

2.5 การหาข้อสรุป (drawing conclusion) ผู้อ่านต้องพัฒนาและขยายความเข้าใจเกี่ยวกับสถานที่ สถานการณ์ บุคคล และความคิดที่ผู้เขียนตั้งใจจะสื่อให้ผู้อ่านแต่ไม่ได้กล่าวอย่างตรงไปตรงมา ผู้อ่านต้องทำความเข้าใจเรื่องที่ผ่านมาอย่างกว้างขวางและตัดสินใจว่า อะไรจะเกิดขึ้นหรือไม่เกิดขึ้น เช่น จากข้อความต่อไปนี้

นักเรียนที่จบจากโรงเรียนนี้หลายคนไปสมัครงานแล้วไม่ผ่านการสัมภาษณ์เนื่องจากกรอกใบสมัครเป็นภาษาอังกฤษไม่ถูกต้องเพราะอ่านภาษาอังกฤษไม่เข้าใจ บางคนอ่านเข้าใจแต่ไม่รู้จะเขียนกรอกอย่างไร นอกจากนี้ มีบางคนสวมเสื้อเชิ้ตยับและหลุคลุ่ยออกจากเอวกางเกงเข้ารับการสัมภาษณ์ ในขณะที่หลายคนไม่สามารถให้เหตุผลที่เหมาะสมในการตอบคำถามได้ คณะกรรมการ โรงเรียนจึงประชุมปรึกษาหารือเพื่อแก้ไขและเตรียมนักเรียนให้พร้อมที่จะไปสมัครงานก่อนที่จะจบการศึกษาจากโรงเรียน

ผู้อ่านจะได้ข้อสรุปว่า โรงเรียนจะต้องแก้ไขและเตรียมนักเรียนเกี่ยวกับวิธีการกรอกใบสมัครเป็นภาษาอังกฤษและการตอบคำถามให้มีเหตุผล โดยอาจจะฝึกอบรมเป็นระยะ ๆ หรือเมื่อใกล้จะจบ นอกจากนี้ ยังต้องให้คำแนะนำเกี่ยวกับการเตรียมตัวเข้ารับการสัมภาษณ์ในด้านบุคลิกภาพ การแต่งกายและการพุด เป็นต้น

3. การแยกแยะข้อเท็จจริงและความคิดเห็น (recognizing facts and opinions)

ข้อเท็จจริงเป็นสิ่งที่สามารถพิสูจน์ได้ สามารถที่จะระบุได้ว่าถูกหรือผิด ถึงแม้ว่าเรื่องนั้น ๆ จะถูกพิสูจน์แล้วว่าผิด ก็ยังถือว่าเป็นข้อเท็จจริง การพิสูจน์อาจทำได้โดยการสังเกตโดยตรง ตรวจสอบประวัติจากรายงาน หาข้อพิสูจน์ที่เป็นเหตุผล ใช้

กระบวนการทางปัญญา และศึกษาจากข้อค้นพบของนักวิทยาศาสตร์ เมื่อข้อโต้แย้ง หรือข้อสงสัยได้รับการพิสูจน์จนได้คำตอบหรือข้อสรุปที่แน่นอนแล้วก็ถือว่า เรื่อง นั้นเป็นข้อเท็จจริงในการพิสูจน์ต้องอาศัยผู้เชี่ยวชาญในเรื่องนั้นโดยตรง

ส่วนความคิดเห็น หมายถึง ความรู้สึก ความเชื่อ หรือการตัดสินใจของ บุคคลต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งหรือบุคคลอื่น ในงานเขียนหลายประเภท ผู้เขียนจะแสดงความคิดเห็น เจตคติ หรือความรู้สึกไว้ด้วย ซึ่งเป็นทัศนคติของผู้เขียนทั้งในแง่บวกและแง่ลบ ซึ่งไม่สามารถพิสูจน์เป็นคำตอบตายตัวว่าถูกหรือผิด ข้อความที่เป็นความคิดเห็นมักจะ ขึ้นต้นด้วย “เชื่อว่า... คิดว่า... สามารถเป็นไปได้ว่า... บางที ... อาจเป็นไปได้ว่า ...” และคำที่แสดงคุณภาพทั้งหลายจะเป็นการแสดงความคิดเห็น เช่น ดี ดีที่สุด สวยที่สุด แย่กว่า เป็นต้น เพราะคำเหล่านี้แสดงการตัดสินใจ

ในการอ่านเชิงวิเคราะห์วิจารณ์ ผู้อ่านจะต้องพิจารณาทั้งส่วนที่เป็นข้อเท็จจริงและความคิดเห็น และสามารถแยกแยะได้ว่า ผู้เขียนเสนอข้อเท็จจริงอะไร และให้ ความคิดเห็นอะไรบ้าง และอย่างไร

4. การวิเคราะห์ (analysis)

การวิเคราะห์ เป็นคุณลักษณะสำคัญของการอ่านเชิงวิเคราะห์วิจารณ์ เป็นการแยกแยะความคิดและข้อคิดเห็นที่ผู้เขียนเสนอไว้ โดยดำเนินการวิเคราะห์ดังนี้

- ทำความเข้าใจความหมายของความคิดและข้อเสนอของผู้เขียน
- รวบรวมจำนวนความคิดและข้อเสนอของผู้เขียน
- หาความคิดหลัก
- เชื่อมโยงความคิดรองหรือรายละเอียดที่สนับสนุนความคิดหลักที่เชื่อถือได้
- ระบุความคิดรองหรือรายละเอียดที่ไม่สัมพันธ์กับความคิดหลักหรือ

รายละเอียดที่ไม่จำเป็น

- หาหลักฐานและเหตุผลที่สนับสนุนความคิดและข้อเสนอ

5. การประเมิน (evaluation)

การประเมินเป็นทักษะขั้นสูงสุดของการวิเคราะห์วิจารณ์ ถ้าผู้อ่านยังไม่สามารถไปถึงขั้นประเมินได้ ก็ยังไม่ถือว่าอ่านเชิงวิเคราะห์วิจารณ์ได้ ผู้อ่านเชิงวิเคราะห์วิจารณ์จำเป็นต้องมีความสามารถในการประเมินอย่างมีเหตุผล

การประเมินในการอ่านเชิงวิเคราะห์ห้วงวิจารณ์แบ่งเป็น 2 ส่วน คือ การประเมินความคิด ข้อเสนอ และเหตุผลของผู้เขียนกับการประเมินเจตคติ ท่วงทำนอง การเขียน ทักษะและอารมณ์ของผู้เขียน

5.1 การประเมินความคิด ข้อเสนอ และเหตุผลของผู้เขียน

จุดมุ่งหมายใหญ่ของการอ่านเชิงวิเคราะห์ห้วงวิจารณ์ คือ การหาข้อมูลและประเมินคุณค่าของข้อมูลที่อ่าน และการที่จะบรรลุจุดมุ่งหมายในการประเมินข้อมูลที่อ่านได้ ผู้อ่านต้องเข้าใจประเด็นต่อไปนี้

- 1) ข้อความที่อ่าน
- 2) ความหมายโดยนัยจากรายละเอียดที่ผู้เขียนไม่ได้เสนอโดยตรง
- 3) ความตั้งใจของผู้เขียนและแนวของเรื่อง
- 4) ใจความที่เป็นประเด็นหลักของเรื่องที่ผู้เขียนให้ไว้เป็นนัย

การที่จะประเมินความคิด ข้อเสนอ และเหตุผลของผู้เขียนนั้น ผู้อ่านจะต้องตั้งคำถามเพื่อการประเมิน ตั้งแต่คำถามเกี่ยวกับเนื้อหาหรือเนื้อเรื่อง คำถามเกี่ยวกับความคิดและข้อเสนอที่ผู้เขียนแสดงไว้โดยตรง เหตุผลของผู้เขียน และคำถามต่อเนื่องค้นหาไปถึงความคิดและข้อเสนอที่ผู้เขียนให้ไว้เป็นนัย

5.2 การประเมินเจตคติ ท่วงทำนองการเขียน ทักษะและอารมณ์ของผู้เขียน

ในการอ่านเชิงวิเคราะห์ห้วงวิจารณ์ ผู้อ่านจะต้องมีความสามารถในการรับรู้และตัดสินเกี่ยวกับเจตคติ (attitude) และท่วงทำนองการเขียน (tone) ของผู้เขียน รวมทั้งทักษะ (point of view) และอารมณ์ (mood) ของผู้เขียน

เจตคติของผู้เขียน หมายถึง ความรู้สึกส่วนตัวของผู้เขียนต่อเรื่องหรือความคิดที่เสนอ เช่น ชอบ ไม่ชอบ เห็นด้วย ไม่เห็นด้วย ล้อเล่น หรือจริงจัง

ท่วงทำนองการเขียน หมายถึง ลักษณะการเขียนที่แสดงว่า ผู้เขียนกำลังรู้สึกอย่างไร เช่น เกร่งเกรียด สนุกสนาน เห็นอกเห็นใจ จริงใจ หรือกระทบกระแทก

ในการอ่านเชิงวิเคราะห์ห้วงวิจารณ์ ผู้อ่านต้องผสมผสานเจตคติของผู้เขียนกับเนื้อหาที่อ่าน และท่วงทำนองการเขียนจะช่วยตัดสินว่า เจตคติของผู้เขียนเป็นอย่างไร

ส่วนทักษะและอารมณ์ของผู้เขียนนั้น ผู้อ่านจะรับรู้ได้เมื่อผู้อ่านสามารถจับแนวคิดของผู้เขียนที่แสดงไว้เป็นนัยได้โดยอาศัยพื้นฐานจากข้อความที่ผู้เขียนแสดงไว้เกี่ยวกับบุคคลในเรื่อง โครงเรื่อง และสถานการณ์ ตลอดจนความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและสถานการณ์ ผู้เขียนมักจะแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับบุคคล สถานที่ เหตุการณ์ หรือความคิด ถ้าผู้อ่านสามารถเข้าใจข้อเท็จจริงที่แสดงไว้ตรง ๆ ได้ ก็จะสามารรับรู้ความคิดเห็นและอารมณ์ของผู้เขียนได้ แม้ว่าผู้เขียนจะแสดงไว้เป็นนัยก็ตาม

6. การให้เหตุผล (reasoning)

การให้เหตุผล เป็นความสามารถอันหนึ่งในบรรดาความสามารถทางปัญญาหลาย ๆ ด้านที่ผู้อ่านเชิงวิเคราะห์วิจารณ์ต้องมี ความสามารถทางปัญญาที่จำเป็นสำหรับผู้อ่านเชิงวิเคราะห์วิจารณ์ ได้แก่ ความสามารถทางปัญญาโดยทั่วไปในการเข้าใจและเรียนรู้ความคิดและความคิดเห็นของผู้เขียน ความสามารถในการให้เหตุผล ความสามารถในการจับแนวคิด ทักษะทางภาษา และความสามารถในการตั้งคำถาม

สำหรับการให้เหตุผล เป็นโซ่แห่งความคิด เป็นการเชื่อมโยงความคิดสำหรับพิจารณา ข้อเสนอ สมมติฐาน เงื่อนไข ข้อความที่เป็นนัย การตัดสินใจและข้อสรุปเรื่องี่อ่าน การให้เหตุผลอาจจะเป็นการคาดการณ์ความเป็นไปได้ หรือ คาดเดาจากที่ควรจะเป็น รวมทั้งการใช้หลักของเหตุและผลและการตัดสินใจจากเหตุผล

ในการอ่านเชิงวิเคราะห์วิจารณ์ ถ้าทักษะการใช้เหตุผลและคุณสมบัติในการตั้งคำถามของผู้อ่านดีจะทำให้ผู้อ่านสามารถใช้คำถามทดสอบเหตุผลที่ผู้เขียนเสนอไว้ ทดสอบความเชื่อถือได้ของข้อเสนอ วิธีการเสนอความคิด และข้อสรุปโดยทั่วไป ทำให้ค้นพบข้อผิดพลาดและความลำเอียง ในขณะที่เดียวกันผู้อ่านก็ต้องให้เหตุผลสนับสนุนข้อสังเกตและผลการประเมินที่ตนเองค้นพบด้วย.

แบบฝึกหัด บทที่ 5

หนังสือพิมพ์เสียงไทยประกาศสนับสนุนนายบุญสร้าง แข็งแกร่ง เป็นผู้ว่าราชการจังหวัดอีกวาระหนึ่ง เนื่องจากเห็นว่า ผลงานของนายบุญสร้างตลอด 4 ปีที่ผ่านมาดีมาก เขาเป็นคนที่มีความวิจรรณญาณ มีการตัดสินใจที่ดีและเอาใจใส่ประชาชน ปีที่แล้วเขายังได้สนับสนุนการออกกฎหมายเพิ่มเติมเกี่ยวกับการคุ้มครองเด็กและการบริการด้านสาธารณสุขจนสำเร็จ จังหวัดนี้ต้องการผู้ว่าราชการที่ยืนเคียงข้างประชาชนเช่นนี้ นอกจากนี้ นายบุญสร้างยังกลัวที่จะแสดงความคิดเห็นต่อผู้เพื่อความกินดีอยู่ดีของประชาชน

2. จากข้อความต่อไปนี้ ผู้เขียนได้แสดงใจความที่เป็นนัยว่าอย่างไร

เมื่อต้นไม้มีอายุมากขึ้นเรื่อย ๆ ในแต่ละปีก็จะเพิ่มจำนวนวงแหวนในเนื้อไม้ของลำต้นปีละวง ผู้ค้นพบความจริงคนแรกนี้คือ ลีโอนาร์โด ดา วินชี (Leonardo da Vinci) ศิลปินและนักวิทยาศาสตร์ ชาวอิตาลีแล้วจากนั้นเป็นเวลานานมาก แอนดรูว์ ดักลาส (Andrew Douglas) ในรัฐอริโซนา (Arizona) สหรัฐอเมริกาจึงได้เริ่มศึกษาเกี่ยวกับวงแหวนของต้นไม้อย่างจริงจัง

3. ข้อสรุปของข้อความต่อไปนี้ คืออะไร

จากรายงานข่าวเกี่ยวกับการห้ามโฆษณาบุหรี่ตามสื่อมวลชนนั้น กระทรวงสาธารณสุขและสวัสดิภาพสังคมของประเทศอังกฤษกล่าวว่า ในช่วงเวลา 20 ปีที่ผ่านมา ยังไม่มีหลักฐานยืนยันความสัมพันธ์ระหว่างการโฆษณาบุหรี่กับการขายบุหรี่ นอกจากนี้ โรงงานยาสูบยังแสดงหลักฐานว่าในบรรดา 16 ประเทศที่ห้ามโฆษณาบุหรี่นั้น ไม่มีประเทศใดเลยที่ยอดการขายบุหรี่ลดลง

4. ข้อความต่อไปนี้เขียนขึ้นเมื่อปี พ.ศ.2539 ผู้อ่านที่ได้อ่านตอนนั้นทำนายว่าอย่างไร
คนไทยยุคนี้มีความภูมิใจร่วมกันประการหนึ่ง คือ การที่นานาประเทศยกย่อง
ให้ไทยเป็นดาวรุ่งทางเศรษฐกิจดวงหนึ่งในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ที่กำลังพุ่งแรงไป
ในทิศทางเดียวกับ “เสือเศรษฐกิจ” อื่น ๆ ในเอเชีย เช่น เกาหลี ไต้หวัน สิงคโปร์
ด้วยการเร่งรัดพัฒนาอุตสาหกรรม โดยเฉพาะอุตสาหกรรมการผลิตเพื่อการส่งออกและ
อุตสาหกรรมบริการ (คณะศึกษาศึกษาไทยในยุคโลกาภิวัตน์, 2539 : 1)

5. อ่านข้อความต่อไปนี้ แล้ววิเคราะห์และประเมิน ดังนี้

- ข้อเสนอของผู้เขียนมีอะไรบ้าง
- ความคิดหลักและความคิดที่สนับสนุนความคิดหลักมีอะไรบ้าง
- ผู้เขียนเสนอหลักฐานและเหตุผลอะไรบ้างสนับสนุนความคิดเหล่านั้น
- หลักฐานและเหตุผลเหล่านั้นเหมาะสมและทำให้ผู้อ่านคล้อยตามได้หรือไม่

ภาษากับการสร้าง “พลเมืองสากล”

ปัจจุบันที่มีการปฏิรูปหลักสูตรให้มีการเริ่มเรียนภาษาอังกฤษตั้งแต่ ป.1 นั้น นับ
เป็นทิศทางที่ถูกต้องอย่างยิ่ง และควรจะกดดันให้เป็นการเรียนที่ “เข้มข้น” จริง ๆ
เพื่อให้เด็กรุ่นใหม่ของเราเรียนถึงขั้น “ใช้ได้” เมื่อจบออกจากโรงเรียนไปแล้ว
ด้วยเพราะภาษาอังกฤษกลายเป็น “ภาษาสากล” ระหว่างมวลมนุษย์ปัจจุบันไปแล้ว
อย่างแท้จริง

นาย John Naisbitt ที่ปรึกษาธุรกิจระดับนานาชาติและนักพยากรณ์อนาคตทาง
ธุรกิจที่มีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักกันทั่วไป เคยกล่าวไว้ในหนังสือขายดีของเขาเรื่อง Global
Paradox ว่า ภาษาอังกฤษจะกลายเป็นภาษากลางในการสื่อสารของมวลมนุษย์ ด้วย
เหตุผลต่อไปนี้

- ปัจจุบันมีคนพูดภาษาอังกฤษเป็นภาษาประจำชาติ หรือเป็นภาษาที่สอง หรือ
เป็นภาษาต่างประเทศถึง 1,000 ล้านคน
- ร้อยละ 60 ของรายการวิทยุในโลกนี้ ออกอากาศเป็นภาษาอังกฤษ
- ร้อยละ 70 ของไปรษณีย์ภัณฑ์ในโลกต้องจำหน่ายเป็นภาษาอังกฤษ

- ร้อยละ 80 ของข้อมูลที่จัดเก็บอยู่ในคอมพิวเตอร์ถูกบันทึกลงเป็นภาษาอังกฤษ นอกเหนือจากการฝึกฟัง พูด และอ่านภาษาอังกฤษแล้ว ต้องเน้นความสามารถในการเขียนภาษาอังกฤษให้มากขึ้นด้วย รวมถึงการฝึกฝนการใช้ศัพท์ ซึ่งจะเชื่อมโยงไปสู่การส่งเสริมให้มีการอ่านมากขึ้นและพูดได้ดีขึ้น

นอกจากภาษาอังกฤษแล้ว ภาษาไทยของเราเองก็ต้องได้รับการเน้นหนักให้มากขึ้นด้วยทั้งการพูด อ่าน เขียน ที่จะ เป็นเครื่องมือสื่อสารระหว่างกันในสังคม ช่วยพัฒนาระบบการคิด ลำดับเหตุผล และการแสดงความคิดออกมาอย่างกระจ่างชัด รวมทั้งการรักษา “วัฒนธรรมทางภาษา” ด้วยการใช้ภาษาอย่างถูกต้องตั้งแต่การควบกล้ำ คำศัพท์ ไปจนถึงการประพันธ์ ซึ่งสิ่งเหล่านี้ล้วนแต่ต้องเน้นหนักควบคู่ไปกับการเรียน ภาษา ต่างประเทศให้เชี่ยวชาญเพื่อให้เด็กมีความสามารถในการสื่อสารกับผู้อื่นได้อย่าง มี ประสิทธิภาพ “พูดก็เนียน เขียนก็แนบ แบบวาจา ไม่บอ ๆ บ้า ๆ ภาษาคน” (คณะศึกษาศาสตร์ศึกษาไทยในยุคโลกาภิวัตน์, 2539 : 103-105).